

บทที่ 4

ผลกระทบที่เกิดจากคดีอาชญากรรมสงคราม

ศาลฎีกาได้พิพากษาคดีอาชญากรรมสงครามในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2489 ซึ่งเป็นช่วงต่อระหว่างรัฐบาลของนายควง อภัยวงศ์ และรัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์ เนื่องจากนายควง อภัยวงศ์ พ่ายมติในสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองค่าใช้จ่ายของประชาชนในภาวะคับขัน พุทธศักราช 2489 ยังผลให้นายควง อภัยวงศ์ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรได้ทำการชาวเสียงเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีใหม่ เสียงส่วนใหญ่เห็นควรให้นายปรีดี พนมยงค์ เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ จะเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2489 แต่ก่อนที่นายปรีดี พนมยงค์ จะเข้ารับตำแหน่งดังกล่าว ศาลฎีกาก็ได้พิพากษาคดีอาชญากรรมสงครามเป็นโมฆะ โดยได้ให้เหตุผลว่า บทบัญญัติบางส่วนในพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488 มีผลย้อนหลังอันขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป

ผลกระทบที่เกิดจากคดีอาชญากรรมสงคราม แบ่งออกได้เป็น 3 ประการคือ

1. ผลกระทบทางการเมืองภายนอกประเทศ
2. ผลกระทบทางการเมืองภายในประเทศ
3. ผลกระทบในด้านกฎหมาย

4.1 ผลกระทบทางการเมืองภายนอกประเทศ

ภายหลังจากศาลฎีกาได้ตัดสินคดีอาชญากรรมสงครามเป็นโมฆะ หนังสือพิมพ์ Liberty ได้ลงข่าวถึงปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นภายนอกประเทศว่าประชาชนรู้สึกไม่พอใจ แม้ว่าพวกเขาไม่มีสิทธิจะสงสัยการดำเนินคดี และการปล่อยตัวอาชญากรรมสงครามว่าเป็นเพียงอุบายอย่างหนึ่งเท่านั้น หนังสือพิมพ์ Straits Times ยังได้กล่าวหาว่า

ประเทศไทยตีสองหน้าและหักหลังเพื่อนบ้านอีกด้วย¹ อย่างไรก็ตาม ในแง่ทัศนะ
 อย่างเป็นทางการของฝ่ายสัมพันธมิตร กลับมิได้ติดใจในเรื่องนี้ ดังจะเห็นได้จาก
 เอกอัครราชทูตอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้ประกาศว่า การพิจารณาคดีอาชญากร
 สงครามในประเทศไทยเป็นเรื่องของประเทศไทย² เกี่ยวกับเรื่องนี้ นายดิเรก
 ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์ ได้
 กล่าวว่

"เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2489 อุปทูตอเมริกันได้ถามข้าพเจ้า
 ว่าเรื่องอาชญากรสงคราม ทำไม่จึงได้เป็นเช่นนี้ ข้าพเจ้าได้ตอบไปว่า
 เป็นเรื่องของศาล ๆ เขาอิสระ อย่างไรก็ตาม อุปทูตมีความเห็นอย่างไร
 หรือ อุปทูตตอบว่า ถูกแล้วและไม่มีความเห็นประการใด..."³

ต่อมา ในวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 กระทรวงการต่างประเทศ
 อเมริกันได้แจ้งเรื่องนี้ต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาชญากรสงครามในกระทรวงสงคราม และ
 ถามว่าจะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไรต่อไปหรือไม่ ซึ่งกระทรวงสงครามได้
 ตอบเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน ว่าฝ่ายทหารอเมริกันไม่มีดำริที่จะดำเนินการอย่างไรต่อ
 คนไทยในด้านนี้⁴

การที่สหรัฐอเมริกาไม่ได้ติดใจในเรื่องนี้เป็นที่เข้าใจได้ว่าเพราะสหรัฐ
 อเมริกาไม่ได้ถือประเทศไทยเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม ในทางตรงกันข้าม สหรัฐ
 อเมริกาถือประเทศไทยเป็นประเทศเอกราช ดังนั้นเมื่อประเทศไทยดำเนินการ
 พิจารณาคดีอาชญากรสงครามเอง สหรัฐอเมริกาจึงไม่มาก้าวก่ายเรื่องภายในของ
 ประเทศไทย นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกายังได้ช่วยเหลือประเทศไทยในการเจรจาให้
 อังกฤษผ่อนปรนต่อไทย อย่างเช่นก่อนหน้าที่ศาลฎีกาจะพิพากษาคดีอาชญากรสงคราม
 คือในราวต้นเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2489 อังกฤษได้ทาบทามรัฐบาลอเมริกันจะขอให้
 ศาลอังกฤษเป็นผู้พิพากษาพิจารณาคดีคนไทยต้องหาเป็นอาชญากรสงคราม ในฐานะที่

¹หนังสือพิมพ์ Liberty , April 12 , 1946 ใน กจช., (2)
 สร.0201.18.2/5 เรื่องสำนักงานโฆษณาคดีและตัดข่าวหนังสือพิมพ์ (2 เมษายน
 2489 - 30 กันยายน 2492).

²เรื่องเดียวกัน.

³ดิเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2, หน้า 651-652.

⁴กนต์ธีร์ ศุภมงคล, การวิเทโศบายของไทย, หน้า 347.

ทำการทารุณกรรมต่อคนชาติบริติช แต่กระทรวงต่างประเทศอเมริกันไม่เห็นด้วยกับการที่จะให้จัดตั้งศาลอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็ศาลทหารหรือศาลพลเรือนขึ้นในประเทศไทย เพื่อพิพากษาลงโทษคนไทย ฝ่ายอเมริกันอ้างว่าอังกฤษกับไทยมีสันติภาพต่อกันแล้ว กำลังทหารบริติชในประเทศไทยมิใช่กองกำลังยึดครองประเทศ ภาคผนวกทางทหารของหัวข้อความ ตกลงเพียงกำหนดให้ไทยร่วมมือในการจับกุม และพิจารณาคดีอาชญากรรมสงคราม หากจะให้ศาลผสมขึ้นมีอังกฤษร่วมอยู่ด้วย ก็จะกลายเป็นกลับพื้นสภาพนอกอาณาเขตในประเทศไทยอีก⁵ การที่อังกฤษต้องการจัดตั้งศาลอังกฤษในประเทศไทยเพื่อพิจารณาคดีอาชญากรรมสงคราม น่าจะเป็นเหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้ศาลฎีกาบริติชพิพากษาตัดสินคดีอาชญากรรมสงคราม

การที่อังกฤษมิได้มีท่าทีอย่างใดเกี่ยวกับเรื่องนี้ อาจจะเป็นเพราะสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือไทยในการเจรจากับอังกฤษเพื่อให้อังกฤษผ่อนปรนต่อไทย และแม้ว่าศาลฎีกาพิพากษาปล่อยตัวอาชญากรรมสงครามแล้ว แต่ไทยก็ได้ตกลงที่จะทำหนังสือแลกเปลี่ยนกับอังกฤษ ตามข้อความในภาคผนวกของความตกลงสมบูรณ์แบบว่ารัฐบาลไทยตกลงจะ "ทำการจับกุมและชำระบุคคลที่ต้องหาว่าได้กระทำอาชญากรรมสงครามหรือขึ้นชื่อว่าจะให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นกิจเป็นการแก่ญี่ปุ่น"⁶ โดยรัฐบาลไทยได้ทำความเข้าใจและตกลงกับอังกฤษว่า ถ้าเป็นคนไทยต้องให้ศาลไทยชำระ ถ้าเป็นคนสัญชาติอื่น ฝ่ายสัมพันธมิตรจะขอเอาตัวไปชำระเองก็ไม่ขัดข้อง ซึ่งก็ทำให้อังกฤษพอใจในเรื่องนี้⁷ เหตุผลที่รัฐบาลยินยอมทำหนังสือแลกเปลี่ยนเช่นนี้ เพราะเห็นว่า หากอาชญากรรมสงครามเป็นคนไทยก็ไม่สามารถจัดการได้อีกแล้ว เพราะไทยได้เลิกศาลอาชญากรรมสงครามแล้ว เพียงแต่อังกฤษอยากให้มีข้อนี้ไว้สำหรับขู่พวกที่ทำการช่วยเหลือญี่ปุ่นทั่ว ๆ ไป⁸ นอกจากนี้ การที่อาชญากรรมสงครามที่ได้รับการปลดปล่อยโดยเฉพาะจอมพลป. พิบูลสงคราม ได้แสดงความจำนงอย่างเปิดเผยแล้วว่า จะไม่เล่นการเมืองอีก ก็ทำให้ฝ่ายอังกฤษพอใจ⁹ ความจริงแล้วหากฝ่ายสัมพันธมิตร

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 347.

⁶ กจช., (2) สร.0201.98.4/16 ความร่วมมือกับพันธมิตรภายหลังการตกลงเรื่องสัญญาสมบูรณ์แบบแล้ว (5 กรกฎาคม - 11 ตุลาคม 2489).

⁷ เรื่องเดียวกัน

⁸ ดิเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2, หน้า 650.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 652.

โดยเฉพาะอังกฤษยืนยันจะลงโทษอาชญากรรมสงครามให้ได้ ประเทศไทยก็ไม่มีทาง
 บ่ายเบี่ยงเพราะต้องถูกบังคับให้ทำตามความตกลงสมบูรณ์แบบอยู่แล้ว

ควรกล่าวไว้ด้วยว่า รัฐบาลจีนสนใจและติดตามเรื่องอาชญากรรมสงคราม
 โดยใกล้ชิด เมื่อนายปรีดี พนมยงค์ เดินทางไปเยือนประเทศจีนในเดือนพฤศจิกายน
 พ.ศ. 2489 จอมพลเจียงไคเช็คได้สอบถามว่ารัฐบาลไทยมีดำริจะดำเนินการต่อไป
 อย่างไร เพราะจีนถือว่าประเทศไทยมีความผูกพันตามความตกลงสมบูรณ์แบบ และ
 หัวข้อ ความตกลงที่จะต้องให้ความร่วมมือแก่ฝ่ายสัมพันธมิตร ในการจับตัวอาชญากร
 สงครามขึ้นฟ้องศาลเพื่อให้ได้รับโทษตามควรแก่กรณี รัฐบาลจีนไม่พอใจที่จอมพลป.
 พิบูลสงคราม ยินยอมตามคำของญี่ปุ่นให้รับรองรัฐบาลแมนจู๋วและรัฐบาล汪精衛
 และให้คำมั่นต่อพระแก้วมรกตร่วมกับญี่ปุ่นว่า จะให้ความร่วมมือในการทำสงครามต่อ
 ฝ่ายสัมพันธมิตร ยิ่งไปกว่านั้น จอมพลป. พิบูลสงครามเคยออกประกาศทางวิทยุ
 กระจายเสียงอย่างเปิดเผย ชักชวนให้จอมพลเจียงไคเช็คหันมาให้ความร่วมมือกับ
 ญี่ปุ่น รัฐบาลจีนจึงถือว่าจอมพลป. พิบูลสงครามเป็นศัตรู และควรที่จะได้รับการลง
 โทษในฐานะอาชญากรรมสงคราม แต่เนื่องจากจอมพลป. พิบูลสงครามได้รับการปล่อย
 ตัว รัฐบาลจีนจึงต้องการให้รัฐบาลไทยมอบตัวจอมพลป. พิบูลสงครามมาให้รัฐบาล
 จีนจัดการตามข้อตกลงที่รัฐบาลไทยกระทำไว้กับอังกฤษ นายปรีดี พนมยงค์ ได้ตอบ
 เลียงไปว่าศาลฎีกาเป็นผู้ตัดสินปล่อยตัวจอมพลป. พิบูลสงคราม ในวันที่ 23 มีนาคม
 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยยังไม่มีรัฐบาลประจำ เพราะรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ ลา
 ออกในวันที่ 18 มีนาคม ก่อนที่นายปรีดี พนมยงค์ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ใน
 วันที่ 24 เดือนเดียวกัน และศาลฎีกาตัดสินปล่อยตัวจอมพลป. พิบูลสงคราม โดยให้
 เหตุผลว่ากฎหมายอาชญากรรมสงครามเป็นโมฆะ ซึ่งเป็นการวินิจฉัยตามข้อกำหนด
 อาญาภายในประเทศ ในระหว่างที่นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
 เป็นเวลา 5 เดือนเศษ ก็ต้องเผชิญกับปัญหาสำคัญ ๆ หลายอย่างจนไม่มีเวลาพอที่
 จะจัดการอย่างใดกับอาชญากรรมสงครามตามข้อตกลงระหว่างประเทศได้ ส่วนรัฐบาล
 ชุดใหม่ คือ รัฐบาลพล.ร.ต.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ จะพิจารณาอย่างไรต่อไปก็ไม่
 ทราบแน่ชัด เพราะนายปรีดี พนมยงค์ ได้ออกเดินทางมาเสียก่อน¹⁰ อย่างไรก็ตาม
 ไม่ปรากฏหลักฐานว่า รัฐบาลไทยได้ดำเนินการเช่นไรเกี่ยวกับคำร้องขอของรัฐบาล

¹⁰ สุพจน์ ด่านตระกูล รวบรวม, นายปรีดี พนมยงค์ เล่าเรื่องขบวนการ
 เสรีไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จิรวรรณสุนทร, มปป.), หน้า 164-168.

จีน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะรัฐบาลไทยมิได้ประกาศสงครามกับจีนจึงไม่มีพันธะผูกพันที่ต้องกระทำตามเหมือนอย่างที่ว่ารัฐบาลไทยได้กระทำต่ออังกฤษ

4.2 ผลกระทบทางการเมืองภายในประเทศ

เมื่อศาลฎีกาตัดสินคดีอาชญากรรมสงครามให้ยกฟ้องโจทก์เป็นโมฆะ และปล่อยตัวจำเลยพ้นข้อหาไป ได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาในหมู่ประชาชนทั่วไป ส่วนใหญ่รู้สึกประหลาดใจในการที่จอมพลป.พิบูลสงครามรอดพ้นจากการแขวนคอมาได้อย่างแปลกประหลาดที่สุด¹¹ คำตัดสินของศาลดังกล่าวยังสร้างความไม่พอใจให้แก่บุคคลบางกลุ่มด้วย ถึงกับมีการติดใบปลิวตามเสาไฟฟ้าเรียกร้องให้รัฐบาลจัดการกับอาชญากรรมสงครามใหม่¹² หนังสือพิมพ์บางฉบับได้ล้มล้างความเห็นของนายปรีดี พนมยงค์ เกี่ยวกับการปล่อยตัวอาชญากรรมสงคราม นายปรีดี พนมยงค์ตอบว่า "เป็นเรื่องของศาล"¹³ ส่วนนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ กล่าวว่า "คำพิพากษาของศาลเป็นไปแล้ว แต่ในวิถีของการเมือง นักการเมืองของเราต้องหาทางออกใหม่"¹⁴

เนื่องจากศาลฎีกาตัดสินคดีอาชญากรรมสงคราม ในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2489 ซึ่งเป็นช่วงต่อระหว่างรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ และนายปรีดี พนมยงค์ จึงทำให้ในขณะนั้นมีผู้ปล่อยข่าวว่านายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ปล่อยตัวอาชญากรรมสงคราม¹⁵

¹¹ วิเทศกรณีย์, ไทยกับสถานะการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2, หน้า 752.

¹² หนังสือพิมพ์ไทยใหม่, ป.16 ฉ.105 วันที่ 11 เมษายน พ.ศ.2489, หน้า 1.

¹³ หนังสือพิมพ์เกียรติศักดิ์, ป.1 ฉ.1 วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2489, ใน กจช., สบ.9.2.1/เล่ม 2 หนังสือพิมพ์ฉบับปฐมฤกษ์ (พ.ศ.2475 - 2490).

¹⁴ เรื่องเดียวกัน.

¹⁵ ร.ท.สุภัทร สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง ซึ่งขณะนั้นทำหน้าที่เป็นนายทหารพระธรรมนูญศาลอาชญากรรมสงคราม ได้อ้างในภายหลังว่านายปรีดี พนมยงค์เป็นผู้ให้คำแนะนำแก่หลวงจ่าบุญเนติศาสตร์ว่า ในการพิจารณาตัดสินคดีอาชญากรรมสงครามให้ยึดถือกฎหมายเป็นหลัก ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่า หากตัดสินคดีตามข้อกฎหมาย อาชญากรรมสงครามต้องได้รับการปล่อยตัวเพราะบทบัญญัติส่วนหนึ่งในกฎหมายอาชญากรรมสงครามมีผลย้อนหลังและเป็นโมฆะ เพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ร.ท.สุภัทร สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง, "ขบวนการเสรีไทยกับการเมือง," มติชนสุดสัปดาห์ 10:499 (25 มีนาคม พ.ศ.2533), หน้า 22.

ซึ่งหนังสือพิมพ์คลื่นไทยได้แย้งว่าไม่เป็นความจริง โดยให้เหตุผลว่า การตัดสินคดี เป็นเรื่องของศาลฎีกาโดยเฉพาะ และในขณะที่ศาลฎีกาตัดสินปล่อยตัวอาชญากร- สงครามนั้น นายปรีดี พนมยงค์ ยังอยู่กับการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ ส่วนรัฐบาลที่รักษา การอยู่ในเวลานั้นคือ รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์¹⁶ ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ ได้กล่าว ถึงเรื่องนี้ว่า "...ตามหลักศาลก็มีอิสระในการพิจารณาคดีอยู่แล้ว เฉพาะเรื่องนี้ได้ ถามเจ้าพระยาศรียุทธมาธิเบศร์ อดีตรัฐมนตรียุติธรรมคอยู่แล้ว รัฐมนตรียุติธรรมได้ชี้แจงว่าไม่ได้เข้าไปยุ่งกับอำนาจศาลเลย เป็นเรื่องของศาล..."¹⁷ แต่อย่างไร ก็ตาม ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ได้บันทึกไว้ว่า การที่จอมพล.พิบูลสงคราม ได้รับการปล่อยตัวก็ด้วยความช่วยเหลือของนายปรีดี พนมยงค์ ทั้งนี้เพราะ นายปรีดี พนมยงค์ ไม่ต้องการเห็นจอมพล. พิบูลสงคราม ถูกแขวนคอ¹⁸ เกี่ยวกับเรื่องนี้ หากพิจารณาคดีแล้ว นายปรีดี พนมยงค์ น่าจะวางตัวเป็นกลาง กล่าวคือไม่ช่วยเหลือ แต่ก็ไม่ปกป้อง เพียงแต่อาจจะต้องการทำลายชื่อเสียงและบารมีทางการเมืองของ จอมพล. พิบูลสงคราม ทั้งในแวดวงการเมืองภายในประเทศและระหว่างประเทศ กล่าวคือ ในแวดวงทางการเมืองภายในประเทศ พยายามที่จะชี้ให้ประชาชนทั่วไป เห็นว่าจอมพล. พิบูลสงคราม ทำตนเป็นผู้เผด็จการ ดังจะเห็นได้จากการพิจารณา คดีอาชญากรสงคราม ซึ่งพยานโจทก์ส่วนใหญ่ให้การว่า จอมพล.พิบูลสงคราม นิยม ลัทธินาซีและฟาสซิสต์ และมักจะใช้อำนาจหน้าที่ก้าวทำงานทางราชการ (คูบทที่ 2) ส่วนทางการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะฝ่ายสัมพันธมิตร ก็จะเป็นปฏิปักษ์กับ จอมพล.พิบูลสงคราม เนื่องจากจอมพล. พิบูลสงครามได้ดำเนินนโยบายสงคราม

¹⁶ หนังสือพิมพ์คลื่นไทย, ป.1 ฉ.1 วันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2489. ใน กจช., สบ.9.2.1/เล่ม 2 หนังสือพิมพ์ฉบับปฐมฤกษ์ (พ.ศ.2475 - 2490).

¹⁷ หนังสือพิมพ์สุภาพบุรุษ, วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2489 ใน แกรมสุข นุ่มนนท์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 76.

¹⁸ "...Pridi ,too, was not going to see Pibul hanged. With his help , Pibul was released from prison after about five months - the duration of the initial interrogation and trial..."

Jayanta K. Ray , comp. Portraits of Politics (New Delhi : Orient Longman , 1972) , p.207

ที่ผิดพลาด โดยเข้าร่วมกับญี่ปุ่น และประกาศสงครามกับอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา
ความเป็นปฏิปักษ์ดังกล่าวเห็นได้ชัดเจน เมื่อครั้งจอมพล. พิบูลสงคราม ประกาศ
หวนกลับมาสู่วงการเมืองในช่วงต้นปีพ.ศ. 2490 เอกอัครราชทูตประจำประเทศไทย
ได้เตือนรัฐบาลในขณะนั้นว่า "...อังกฤษไม่ประสงค์จะเห็นการสถาปนาระบบอัส-
ซิสต์ในประเทศไทย ภายใต้การนำของผู้ร่วมมือกับญี่ปุ่นระหว่างสงคราม...."¹⁹
อีกประการหนึ่ง นายปรีดี พนมยงค์ ตระหนักดีว่า จอมพล. พิบูลสงครามได้ดำเนิน
งานต่อต้านญี่ปุ่นด้วยเหมือนกัน อย่างเช่น การดำเนินงานไต้หวัน โดยให้คณะนาย
ทหารลี้ภัยติดต่อกับทหารจีนในบริเวณชายแดนจีนกับรัฐเซียญุง เพื่อติดต่อกับฝ่าย
สัมพันธมิตรผ่านประเทศจีน²⁰ และการตราพระราชกำหนดระเบียบราชการบริหาร
นครบาลเพ็ชรบูรณ์ ซึ่งเป็นโครงการย้ายเมืองหลวงไปเพ็ชรบูรณ์ เพื่อเป็นฐานปฏิบัติ
การทางทหารในการขับไล่กองทัพญี่ปุ่นร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร²¹ เป็นต้น ประการ
สุดท้าย หากจอมพล. พิบูลสงคราม ได้รับการลงโทษอย่างรุนแรงตามที่ระบุไว้ใน
พระราชบัญญัติ ก็จะทำให้ฝ่ายทหารเกิดความไม่พอใจมากยิ่งขึ้น เพราะการจับกุมตัว
จอมพล. พิบูลสงครามก็ได้สร้างความไม่พอใจแก่พวกทหารมากพออยู่แล้ว²² และใน
เวลานั้นสถาบันทหารกำลังตกต่ำ ทหารส่วนใหญ่เกิดความคิดว่าเกียรตินครบาลกำลัง
ถูกย่ำยีจากเสรีไทย ซึ่งเป็นเพียง "พลเรือนในคราบทหาร"²³

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า จอมพล. พิบูลสงคราม จะได้รับการปล่อยตัวเป็น
อิสระ แต่ในทัศนะของฝ่ายจอมพล. พิบูลสงครามเห็นว่า "...กฎหมายอาชญากร
สงครามไม่มีประโยชน์เลย เพราะเป็นต้นเหตุทำให้งานต่อต้านญี่ปุ่นต้องถูกทำลายลง
อย่างน่าเสียดาย ทำให้ท่าน (หมายถึง จอมพล. พิบูลสงคราม) ต้องถูกคุมขังได้
รับความทุกข์ยาก เป็นเวลายาวนานถึงห้าเดือนกับสิบหกวัน ทำให้ท่านได้รับความ

¹⁹ กนต์ธีร์ ศุภมงคล, การวิเทโศบายของไทย, หน้า 349.

²⁰ เนตร เขมะโยธิน, ชีวิตนายพล (พระนคร: เกษมบรรณกิจ, 2510),
หน้า 282 - 283.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 304 - 307 และ เนตร เขมะโยธิน, งาน
ไต้หวันของพันเอกโยธิตี (พระนคร: โรงพิมพ์เพ็ญอักษร, 2510), หน้า 16 - 30.

²² อนุสรณ์พลเอกจิว วิชิตสงคราม (กรุงเทพมหานคร: ดำรงการพิมพ์,
2522), หน้า 41.

²³ แกมสุข นุ่มนนท์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 77.

เสื่อมเสียจากการถูกให้ร้ายป้ายสี และคำให้การปรักปรำของพยานโจทก์หลายคน โดยที่ท่านไม่มีโอกาสแถลงแก้ข้อกล่าวหาใด ๆ ทั้งสิ้น ที่สุดทำให้บุตรภรรยาของท่าน ต้องได้รับความยุ่งยากลำบากใจและกายหลายประการ กล่าวคือ ท่านผู้หญิงละเอียด ต้องลำบากกายนำอาหารไปส่งให้ท่านทุกมื้อในที่คุมขัง ต้องวางใจให้หนักแน่นต่อข่าว ลือเท็จ และการเขียนเท็จของนักการเมืองฝ่ายศัตรูผู้มุ่งร้าย เฉพาะอย่างยิ่งต้อง เสียเงินเสียทองเป็นค่าใช้จ่ายของทนายเพื่อป้องกันการทวงบุญคุณอันน่ารังเกียจจาก บุคคลบางประเภทที่ไร้ศีลธรรมและปราศจากความอาย..."²⁴

ผลกระทบที่เกิดจากคดีอาชญากรรมสงคราม ในแง่การเมืองภายในประเทศ อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก ความไม่พอใจของกลุ่มทหาร อันจะ เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทหารใช้เป็นข้ออ้างในการทำรัฐประหาร พ.ศ. 2490 ประเด็นที่ สอง คดีอาชญากรรมสงครามเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่นำมาสู่จุดจบของคณะผู้ก่อการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

ในประเด็นแรก นับตั้งแต่จอมพลป. พิบูลสงคราม พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2487 ก็ได้มีความพยายามที่จะลิดรอนอำนาจและ บทบาททางการเมืองของจอมพลป. พิบูลสงคราม โดยรัฐบาลสมัยต่อมา คือ รัฐบาล นายควง อภัยวงศ์ได้ปลดจอมพลป. พิบูลสงคราม ออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหาร สูงสุดในเดือนต่อมา ยิ่งความไม่พอใจแก่พวกทหารเป็นอย่างมาก ดังที่ นายสังข์ พัธโนทัย บันทึกไว้ว่า

"...แม้ทัพนายกกองทัมมิได้...บางคนร้องให้ด้วยความเจ็บช้ำน้ำใจ อย่างที่สุด และขออนุญาตเคลื่อนกำลังเข้าทำลายล้างการเหยียบย่ำดูถูก เกียรติยศของทหารให้เด็ดขาดไป...นายทหารหลายกองไม่พอใจ นาย ควงได้แสดงอำนาจเหยียบย่ำท่านจอมพล ราวกับเป็นศัตรูร้ายของบ้าน เมือง..."²⁵

นอกจากนี้ ยังได้มีการโยกย้ายนายทหาร และปลดแม่ทัพนายกที่เป็น ฝ่ายจอมพลป. พิบูลสงครามออกจากประจำการเป็นจำนวนมาก²⁶ เมื่อสงครามโลก

²⁴ อ. พิบูลสงคราม, จอมพลป. พิบูลสงคราม, เล่ม 4, หน้า 388-389.

²⁵ สังข์ พัธโนทัย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 490 - 491.

²⁶ โปรดดูรายละเอียดใน สรคักดิ์ งามขจรกุลกิจ, เรื่องเดียวกัน, หน้า

ครั้งที่สองยุติลง ได้มีการยุบเลิกหน่วยงานกรมกองทหารต่าง ๆ²⁷ และมีการเลิกระดมพล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกองทัพพายัพที่จอมพลป. พิบูลสงคราม ได้ส่งขึ้นไปยึดครองดินแดนบริเวณรัฐเซียมตุงเป็นอย่างมากเนื่องจากพวกทหารไม่ได้รับการเหลียวแลเอาใจใส่ในการถอนตัวกลับ²⁸ พล.อ.เนตร เขมะโยธิน ได้กล่าวถึงสภาพของกองทัพว่า "...ครั้นสงครามยุติลงก็ไม่ได้รับความเหลียวแลและทำนุบำรุงเท่าที่ควร ซ้ำร้ายกว่านั้น ยังถูกเสรีไทยบางคนคู่มือเหี้ยมหยามอีกด้วย..."²⁹ พล.ท. กาจ กาจสงคราม ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า "...บางคนลุดีเสรีไทยในหนังสือพิมพ์แล้วก็ยังไม่พอ ได้เหี้ยมหยามกองทัพกว่า ห้าสิบปีมาแล้ว ทำประโยชน์ได้ไม่เท่าเสรีไทยที่ตั้งมาเพียงสองปี..."³⁰

ต่อมา ในรัฐบาลของมรว. เสนีย์ ปราโมช ได้มีการออกพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามและมีการจับกุมตัวจอมพลป. พิบูลสงคราม พล.อ.มังกร พรหมโยธี พล.อ.จรรยา รัตนกุลเสรี เรืองฤทธิ์ พล.ท. ประยูร ภมรมนตรีและคนอื่น ๆ เพื่อดำเนินคดีอาชญากรรมสงคราม รวมทั้งมีการสอบสวนนายทหารชั้นผู้ใหญ่หลายคน ซึ่งจะนำความกระทบกระเทือนมาสู่จิตใจนายทหารในกองทัพเป็นอย่างมาก³¹ ดังที่พล.ท. บัญญัติ เทพหัสดินฯ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

"เมื่อบ้านเมืองกลับคืนสู่สภาพปกติ สงครามยุติ แต่ประเทศไทยยังเป็นลูกผีลูกคน ฝ่ายสหประชาชาติยังถือว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่แพ้สงคราม ทหารฝ่ายสหประชาชาติเคลื่อนกำลังเข้ามาในประเทศไทย นอกจากจะปลดอาวุธผู้สู้แล้ว ยังเหมือนเป็นการคุมพวกเราอีกด้วย

²⁷ โปรดคูรายละเอียดยใน สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ, "การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่อต้านรัฐบาลสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2491 - 2500)," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532, หน้า 55.

²⁸ สุชิน ตันติกุล, รัฐประหาร พ.ศ. 2490 (กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2515), หน้า 69.

²⁹ เนตร เขมะโยธิน, งานใต้ดินของพันเอกโยธี, หน้า 751.

³⁰ กาจ กาจสงคราม, เรื่องกำลังและอำนาจของประเทศชาติ (พระนคร: โรงพิมพ์บริษัทรัฐภักดี จำกัด, 2492), หน้า 28.

³¹ อนุสรณ์พลเอกจิว วิชิตสงคราม, หน้า 41.

เคราะห์กรรมของประเทศไทยยังไม่หมด จอมพลป. พิบูลสงครามและคนอื่น ๆ อีกหลายคนถูกจับขึ้นศาลอาญากรสงคราม เสรีไทยกำลังมีอำนาจ ทหารที่ออกไปปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันประเทศ กำลังถูกเหยียดหยาม และปล่อยปละละเลยตามยถากรรม..."^{๓๒}

แม้จอมพลป. พิบูลสงคราม และอาญากรสงครามคนอื่น ๆ จะไม่ต้องได้รับโทษ แต่พวกทหารก็ยังคงไม่พอใจ เพราะถือว่าการกระทำของจอมพลป. พิบูลสงคราม ในการร่วมมือกับญี่ปุ่นเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ ป้องกันมิให้บ้านเมืองประสบความพินาศด้วยน้ำมือและกำลังแสนยานุภาพของกองทัพญี่ปุ่น ในช่วงแรกของสงคราม แต่กลับถูกคนไทยด้วยกันนำตัวขึ้นฟ้องศาลให้ลงโทษ โดยอาศัยกฎหมายอาญากรสงคราม ซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษที่เร่งรัดผ่านสภาผู้แทนราษฎร อันจะทำให้พวกทหารกลับกลายเป็นปฏิปักษ์ต่อเสรีไทย และมองเสรีไทยว่าเป็นพวกถืออาวุธนอกกองทัพของชาติ เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล และรัฐบาลหลังสงครามจะถูกกล่าวหาว่าเป็นรัฐบาลเสรีไทยที่จะเป็นภัยต่อกำลังทหารของชาติ"^{๓๓} ดังนั้น การจัดงานสวนสนามของเสรีไทย เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2488 จึง "สร้างความชอกช้ำขมขื่นแก่มวลทหารทั่วทั้งกองทัพเป็นอย่างยิ่ง"^{๓๔} ยิ่งไปกว่านั้น การแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยระบุให้แยกข้าราชการประจำออกจากข้าราชการเมือง และให้ยกเลิกสมาชิกประเภทที่ 2 ที่บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล อันเป็นการกีดกันพวกทหารออกจากวงการเมืองก็จะทำให้พวกทหารไม่พอใจมากยิ่งขึ้น ดังที่ พล.ท. กาจ กาจสงครามได้บันทึกว่า "รัฐธรรมนูญ 2489 ไม่ดี ไม่ถูกต้อง" และ "ความตกต่ำของทหารบกมีมากมาย ไม่คิดว่าทหารมีประโยชน์ต่อประเทศชาติ"^{๓๕}

^{๓๒} บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, ประวัติของฉัน, พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลโทบัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2519), หน้า 58.

^{๓๓} กนต์ธีร์ ศุภมงคล, การวิเทศบายของไทย, หน้า 349.

^{๓๔} ประยูร ภมรมนตรี, ชีวิต 5 แผ่นดินของข้าพเจ้า (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2518), หน้า 541.

^{๓๕} จรูญ กุวานนท์, ชีวิตการต่อสู้ของจอมพลป. พิบูลสงคราม (พระนคร: สำนักพิมพ์สุปราณี, 2495), หน้า 339.

ความไม่พอใจของกลุ่มทหารดังกล่าว จะเป็นแรงผลักดันอย่างหนึ่งที่ทำให้กลุ่มทหารพากันสนับสนุนการทำรัฐประหาร พ.ศ. 2490

ประเด็นที่สอง คดีอาชญากรรมสงครามเป็นสาเหตุข้อหนึ่งที่น่ามาสู่จุดจบของคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 หรืออีกนัยหนึ่งคือ ความแตกแยกระหว่างจอมพล. พิบูลสงครามและนายปรีดี พนมยงค์ อันไม่อาจประสานรอยร้าวกันได้อีก เพราะนับตั้งแต่การบุกรุกของญี่ปุ่นเข้ามาในประเทศไทยจะยังผลให้จอมพล. พิบูลสงคราม และนายปรีดี พนมยงค์ เกิดความขัดแย้งกันในวิถีทางการดำเนินนโยบายทางการเมือง กล่าวคือ จอมพล. พิบูลสงครามจะเข้าร่วมมือกับฝ่ายอักษะ (ญี่ปุ่น) และประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร คืออังกฤษและสหรัฐอเมริกา แต่ นายปรีดี พนมยงค์ ได้รวบรวมสมัครพรรคพวกจัดตั้งเสรีไทยเพื่อดำเนินการต่อต้านญี่ปุ่น โดยได้รับความร่วมมือจาก มรว. เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าเสรีไทยภายนอกประเทศ ซึ่งการร่วมมือกันระหว่างคนทั้งสอง จะทำให้ฝ่ายจอมพล. พิบูลสงครามมองว่า การที่นายปรีดี พนมยงค์ หันไปร่วมมือกับศัตรูเก่าซึ่งเป็นผู้สืบทระกูลมาจากพวกเจ้านายขุนนางในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช เพื่อทำการโค่นล้มรัฐบาลจอมพล. พิบูลสงคราม และจับกุมจอมพล. พิบูลสงคราม ในฐานะอาชญากรรมสงครามนั้น "เป็นการทำลายความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวของบรรดามิตรร่วมตาย เป็นผลให้เกิดการแตกแยกกันเอง อย่างไม่มีทางจะประสานกลับให้เป็นปึกแผ่นได้ดังเดิมอีกต่อไป"^{๕๕} ความแตกแยกดังกล่าวทำให้ฐานะทางการเมืองของนายปรีดี พนมยงค์ อ่อนกำลังลง เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากกลุ่มทหาร ซึ่งเป็นฐานกำลังของจอมพล. พิบูลสงคราม แม้ว่าจะมีการแต่งตั้ง พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส เป็นผู้บัญชาการทหารบกในการควบคุมและบังคับบัญชากลุ่มทหารแล้วก็ตาม แต่เนื่องจาก พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส เคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจเป็นเวลานาน ก่อนที่จะดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก ดังนั้น ความสามารถในการบังคับบัญชาทหารจึงอยู่ในระดับ "ต่ำที่สุด"^{๕๗} ด้วยเหตุนี้ เมื่อกลุ่มทหารไทยได้รวบรวมกำลังกันทำรัฐประหาร

^{๕๕} อ.พิบูลสงคราม, จอมพล. พิบูลสงคราม, เล่ม 4, หน้า 390.

^{๕๗} เสน่ห์ จามริก, "ปรีดี พนมยงค์ในกระกระแสการพัฒนการเมืองไทย," ปรีดี พนมยงค์: ชีวิต งาน และธรรมศาสตร์, ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และเพิ่มพล โปธิ์เพิ่มเหม บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), หน้า 168.

ในปี พ.ศ. 2490 ในขณะที่รัฐบาลพลเรือนกำลังประสบปัญหาหลายประการ เช่น กรณีสวรรคต , คอร์ปชั่น เป็นต้น จึงทำให้กลุ่มทหารประสบความสำเร็จในการทำ รัฐประหาร พ.ศ. 2490

4.3 ผลกระทบในด้านกฎหมาย

ในด้านกฎหมาย ผลกระทบที่เกิดจากคดีอาชญากรรมสงคราม อาจแบ่งออก ได้เป็น 3 ประการ คือ

1. ผลกระทบต่อการร่างรัฐธรรมนูญในเวลาต่อมา
2. ผลกระทบต่อศาลฎีกา
3. ผลกระทบต่อพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม

4.3.1 ผลกระทบต่อการร่างรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 บัญญัติไว้แต่เพียง ว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญกฎหมายนั้นใช้บังคับมิได้ แต่มิได้บัญญัติว่าองค์กรใด เป็นผู้มีความอำนาจวินิจฉัยว่า การขัดแย้งดังกล่าวมีอยู่จริงหรือไม่ เมื่อครั้งที่มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว คณะอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้เคยแสดงความเห็นไว้ว่า "...ในต่างประเทศ เขาให้สภาเป็นผู้มีสิทธิเด็ดขาด เว้นแต่อเมริกา..."^{๑๑} แต่เมื่อต่อมาศาลฎีกาได้วินิจฉัยในคดีอาชญากรรมสงครามว่า ศาลเป็นผู้มีความอำนาจวินิจฉัยจึงเท่ากับเป็นการอ้างอำนาจเหนือสภา ซึ่งมีผู้เห็นว่า ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ อำนาจเช่นนี้ในทางกฎหมายเรียกว่า Power of Judicial Review ซึ่งมักเป็นปัญหาในการยกร่างรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ อยู่เสมอ อำนาจนี้ควรเป็นขององค์กรใด ในประเทศฝรั่งเศส อำนาจนี้เป็นของ Le Conseil Constitutionnel บางประเทศเช่น รุมาเนีย สาธารณรัฐเกาหลี อำนาจนี้เป็นของคณะกรรมการพิเศษ เช่น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในประเทศญี่ปุ่นถือว่าเป็นอำนาจของศาลฎีกา ส่วนในสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นอำนาจของศาลทั้งหลายภายในประเทศ สุดแต่แต่คดีจะไปถึงศาลใด การที่ศาลฎีกาของไทยอ้างว่า ศาลเป็นผู้มีความอำนาจของศาลฎีกาเท่านั้น เพราะถ้อยคำของคำพิพากษาที่ว่า

^{๑๑} วิจิตรา พุ่งลัดดา , "ระบบการควบคุมมิให้กฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ" , (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2523) , หน้า 164.

"...กฎหมายนั้น สภาผู้แทนราษฎรออกมาเอง จะกลับไปให้สภาผู้แทนราษฎรชี้ขาดว่าเป็นกฎหมายดีหรือไม่อย่างไรได้ จะว่าทางฝ่ายบริหารมีอำนาจชี้ขาดก็ไม่ได้ เพราะการวินิจฉัยกฎหมายไม่ใช่เป็นเรื่องของฝ่ายบริหาร เช่นนี้ใครเล่าที่จะมีอำนาจนอกจากศาล..."^{๓๑}

แสดงว่า อำนาจในการวินิจฉัยว่ากฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ เป็นอำนาจของศาลทั้งปวงในประเทศ ซึ่งเป็นการเดินตามแบบอย่างในสหรัฐอเมริกา มีผู้เคยตั้งข้อสงสัยเกตว่า การอ้างอำนาจเช่นนี้ มีเป็นครั้งแรกในประเทศไทย^{๓๐} ส่วนเหตุผลที่ศาลยกขึ้นอ้างสนับสนุนอำนาจของศาลก็คล้ายคลึงกับเหตุผลที่ศาลสูงสุด สหรัฐอเมริกาเคยยกขึ้นอ้าง เมื่อ ค.ศ. 1803 ในคดีชื่อ Marbury V. Madison^{๓๑}

ในคดีอาชญากรรมสงครามดังกล่าว ศาลฎีกายังได้กล่าวอีกด้วยว่า

"เมื่อมีรัฐธรรมนูญ มาตรา 61 ไว้แล้วเช่นนี้ ก็จำเป็นต้องมีผู้มีอำนาจชี้ขาดกฎหมายบทใดขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่... ทางศาลไม่ประสงค์จะเข้าไปวินิจฉัยถึงกิจการทางนิติบัญญัติ แต่ไม่มีทางที่จะหลีกเลี่ยงได้ในกรณีเช่นนี้"^{๓๒}

ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นต่อไปในอนาคต เมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในปีเดียวกันนั้นเอง ได้มีการนำหลักการใหม่มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง

^{๓๑} คำให้การต่อศาลอาชญากรรมสงครามของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา และนายทวี บุญยเกตุ , หน้า 143.

^{๓๐} วิจิตรา พุ่งลัดดา , เรื่องเดียวกัน , หน้า 163.

^{๓๑} คดีนี้ประธานศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา ชื่อ John Marshall เป็นผู้วินิจฉัย ซึ่งถือว่าเป็นคำพิพากษาที่ยืนยันถึงอำนาจของศาลในการวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวเป็นครั้งแรกในโลก อันเป็นเหตุให้ศาลสหรัฐอเมริกาอ้างอำนาจเหนืออำนาจนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมาจนทุกวันนี้

^{๓๒} คำให้การต่อศาลอาชญากรรมสงครามของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา และนายทวี บุญยเกตุ , หน้า 143.

ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 เป็นครั้งแรก⁴³ โดยให้มีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่ง เป็นองค์รากลางที่ทำหน้าที่ชี้ขาดว่า กฎหมายขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ เพื่อตัดปัญหาที่ศาลฎีกาได้กล่าวไว้ในคดีอาชญากรรมสงครามนั่นเอง อันกลายเป็นหลักการรัฐธรรมนูญสืบต่อมาอีกหลายฉบับ แต่เนื่องจากได้มีการเปลี่ยนแปลงและประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่อีกหลายฉบับในเวลาต่อมา ซึ่งรัฐธรรมนูญบางฉบับก็ได้กำหนดให้มีตุลาการรัฐธรรมนูญ ดังเช่นเมื่อมีการประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักร ซึ่งใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2502 - 2511 ศาลก็จะอ้างอำนาจในการวินิจฉัยโดยยกเหตุผลเช่นเดียวกับที่ศาลฎีกาได้เคยวางหลักการไว้ให้ในคดีอาชญากรรมสงครามนั่นเอง เช่น ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 225/2506 ศาลฎีกาได้วินิจฉัยให้บทบัญญัติบางเรื่องในพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอก และการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2490 เรื่องการริบทรัพย์ของผู้มิได้กระทำความผิด

⁴³ มาตรา 87 บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา 88 ในการที่ศาลจะใช้บทกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทกฎหมายนั้น ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 87 ก็ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นไว้ชั่วคราว แล้วให้รายงานความเห็นเช่นนั้นตามทางการไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยแล้วให้แจ้งให้ศาลทราบ

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาด และให้ศาลปฏิบัติตามนั้น

มาตรา 89 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งขึ้นเป็นประธานตุลาการคนหนึ่ง และตุลาการอีกสิบสี่คน

ให้มีการแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญใหม่ทุกครั้ง เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน เพราะเหตุที่สภาผู้แทนหมดอายุหรือถูกยุบ

วิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมาย ว่าด้วยการนั้น

ศูนย์บริการทางวิชาการและกฎหมาย , รวบรวม. ความเป็นมาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร:สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, 2527), หน้า 14.

ตกเป็นโมฆะเพราะขัดรัฐธรรมนูญ โดยให้เหตุผลว่าเมื่อไม่มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ อำนาจในการวินิจฉัยว่ากฎหมายใดมีอำนาจใช้บังคับได้หรือไม่นั้น ย่อมเป็นอำนาจของศาล

ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่า คำพิพากษาในคดีอาชญากรรมสงครามดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบในทางกฎหมาย โดยเฉพาะทางด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญอย่างยิ่ง⁴⁴

4.3.2 ผลกระทบต่อศาลฎีกา

เมื่อศาลฎีกาตัดสินคดีอาชญากรรมสงครามให้ยกฟ้องโจทก์เป็นโมฆะ โดยให้เหตุผลว่าบทบัญญัติส่วนหนึ่งในพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม มีผลย้อนหลัง อันขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ก่อให้เกิดคำวิพากษ์วิจารณ์ทั่วไปในหมู่นักกฎหมาย บ้างวิจารณ์ว่าศาลกระทำถูกต้องแล้ว เพราะศาลมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี⁴⁵ แต่บ้างก็วิจารณ์ว่าศาลใช้อำนาจตีความรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นการก้าวล่วงอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร⁴⁶ จากคำวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าว จะทำให้มีการดำเนินการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นผลมาจากคำพิพากษาคดีอาชญากรรมสงคราม กล่าวคือ

ในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2489 ศาลฎีกาได้ทำการพิพากษาคดีอาชญากรรมสงครามว่า

"...พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488 เฉพาะที่บัญญัติลงโทษการกระทำก่อนวันใช้พระราชบัญญัติขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 14 และเป็นโมฆะตามมาตรา 61 การกระทำที่โจทก์ฟ้องจำเลยในคดีนี้เป็นการกระทำก่อนวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2488 อันเป็นวันใช้พระราชบัญญัตินี้ทั้งสิ้น จำเลยจะมีความผิดตามกฎหมายอื่นใดบ้างหรือไม่ไม่สำคัญสำหรับคดีนี้ เพราะคดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษตาม

⁴⁴สมภพ โหตระกิตย์ , "การควบคุมกฎหมายที่ขัดรัฐธรรมนูญ," วารสารนิติศาสตร์ , เล่ม 2 ตอน 1 (มิถุนายน 2513) , หน้า 15.

⁴⁵หนังสือพิมพ์ประชาชาติไทย วันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2489 อ้างใน กจช., (2) สร.0201.18.2/5 เรื่องสำนักงานโฆษณาการคัดและตัดข่าวหนังสือพิมพ์ (2 เมษายน 2489 - 30 กันยายน 2492).

⁴⁶ขุนประเสริฐคุณมาตรา, "ปัญหารัฐธรรมนูญ," หนังสือพิมพ์ไทยราษฎร์ อ้างใน เรื่องเดียวกัน.

พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488 เท่านั้น เมื่อบทบัญญัติอันโจทก์ฟ้องขอให้เอาผิดกับจำเลยเป็นโมฆะเสียแล้ว ก็ไม่มีทางที่จะลงโทษจำเลยได้ จึงให้ยกฟ้องโจทก์เสีย ปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป"⁴⁷

จากคำพิพากษาดังกล่าว จะเห็นสาระสำคัญ 2 ประการ คือ

1. พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488 ในส่วนที่บัญญัติย้อนหลัง ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 14

2. ศาลเป็นผู้มีอำนาจชี้ขาดให้กฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญเป็นโมฆะได้ ในประเด็นแรก ศาลฎีกาซึ่งประกอบด้วย หลวงจำรูญเนติศาสตร์ พระยา ลัดพลีธรรมประคัลภ์ พระนาถปรีชา และ พระมนูภันย์วิมลสาร ได้แสดงความเห็น ประกอบคำพิพากษาว่า

"บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 14...⁴⁸ มีข้อความรับรองถึง เสรีภาพของบุคคลในการต่าง ๆ ดังระบุไว้ นั้น จริงอยู่ไม่มีคำโดยตรง ว่ามีเสรีภาพในการกระทำ แต่ศาลฎีกาเห็นว่ามาตรา 14 เป็นข้อบัญญัติ รับรองเสรีภาพในการกระทำด้วย เพราะคำว่า มีเสรีภาพบริบูรณ์นี้ หมายความว่า ย่อมทำได้ตามใจชอบ... หากการกระทำนั้นอยู่ภายใน บังคับของกฎหมาย คำว่า มีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกายจึงไม่เหมาะแต่ เฉพาะเพียงไม่ให้มีใครมาทำอะไรแก่เรา แต่หมายรวมถึงเราจะทำ อะไรก็ได้ด้วย หากการนั้นอยู่ภายในบังคับของกฎหมาย... ประโยคที่ว่า "ภายในบังคับของกฎหมาย" นี้ ย่อมต้องหมายถึงบทกฎหมายในเวลา กระทำ เวลาพูด เวลาเขียน ฯลฯ จะหมายถึงบทกฎหมายที่จะออกต่อ ไปภายหน้าด้วยไม่ได้... หากกฎหมายใดบัญญัติย้อนหลังลงโทษการกระทำ การเขียน การพูด ฯลฯ ที่แล้วมา ย่อมขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 14 พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม เฉพาะที่บัญญัติย้อนหลังก็อยู่ในฐานะเช่น

⁴⁷ คำให้การต่อศาลอาชญากรรมสงครามของ พระวรวงศ์เชอ พระองค์เจ้า อาทิตยทิพอาภา และนายทวี บุญยเกตุ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จักรวรรดินุสรณ์, 2526), หน้า 143.

⁴⁸ มาตรา 14 ระบุว่า "ภายในบังคับแห่งบทกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพ บริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษา-อบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ"

เดียวกัน ทั้งนี้มิได้หมายความว่า สภาผู้แทนราษฎรออกกฎหมายย้อนหลังไม่ได้เลย ถ้าบทบัญญัติของกฎหมายให้ย้อนหลังนั้นไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแล้ว กฎหมายย้อนหลังนั้นก็ย่อมใช้ได้ดี เช่นพระราชบัญญัติงบประมาณ ซึ่งมีผลย้อนหลัง เป็นต้น"^{๔๙}

ปัญหาเรื่องกฎหมายย้อนหลังดังกล่าว จะยังผลให้ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2489 นายทองเปลว ชลภูมิ จะได้แปรญัตติขอเพิ่มมาตรา 17 ทวิ^{๕๐} ซึ่งได้บัญญัติห้ามมิให้สภาออกกฎหมายย้อนหลังเป็นการลงโทษบุคคลในทางอาญาโดยให้เหตุผลว่าการออกกฎหมายย้อนหลังขัดต่อหลักนิติศาสตร์ โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 7 ซึ่งได้ห้ามมิให้ลงโทษทางอาญาแก่บุคคลผู้กระทำความผิด ถ้าหากว่าไม่มีบทกฎหมายกำหนดโทษไว้ในขณะนั้นว่าเป็นการกระทำความผิด นายทองเปลว ยอมรับว่า จริงอยู่ที่ในกฎหมายอื่น ๆ เช่นกฎหมายแพ่ง ย่อมให้มีการออกกฎหมายย้อนหลังได้ ถ้าหากว่า การออกกฎหมายย้อนหลังนั้นเป็นไปเพื่อให้สิทธิแก่ประชาชนหรือเป็นการออกกฎหมายเพื่อตีความกฎหมายที่มีอยู่แล้วให้ชัดเจนขึ้น หรือออกกฎหมายย้อนหลังเพื่อบรรเทาความผิดร้ายแรงให้เบาบางลง แต่เนื่องจากกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อประกันความสงบสุขเรียบร้อยของประชาชน และเป็นกฎหมายที่ใช้กันมาตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชสืบเนื่องต่อมาจนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ได้มีบทบังคับไว้เป็นการห้ามมิให้มีการออกกฎหมายย้อนหลัง นอกจากนี้ ในต่างประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็ยังไม่ให้มีการออกกฎหมายย้อนหลังเพื่อเป็นการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน ด้วยเหตุนี้ตนจึงได้แปรญัตติมาตรา 17 ทวิมิให้มีการบัญญัติกฎหมายอาญาให้มีผลย้อนหลัง เพื่อประกันความสงบสุขให้ชีวิตของมนุษย์มีความแน่นอน^{๕๑}

แต่ มรว. เสนีย์ ปราโมช ได้คัดค้านการแปรญัตตินี้โดยให้เหตุผลว่า การห้ามมิให้สภาออกกฎหมายย้อนหลังเป็นการจำกัดคัดทอนอำนาจของสภา เพราะตาม

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า 141 - 142.

^{๕๐} มาตรา 17 ทวิ ระบุว่า การตราขึ้นเป็นกฎหมายให้มีผลย้อนหลังเป็นการลงโทษบุคคลในทางอาญานั้น จะกระทำมิได้

^{๕๑} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 24/2489 (สามัญ) สมัยที่ 2 ชุดที่ 4 วันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2489, หน้า 1321 - 1325.

หลักการแบ่งแยกอำนาจในรัฐธรรมนูญ ได้ให้อำนาจการบัญญัติกฎหมายแก่สภาโดยเด็ดขาด และในรัฐธรรมนูญก็ได้มีบทบังคับว่า สภาจะออกกฎหมายย้อนหลังไม่ได้ มรว. เสนีย์ ปราโมชได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการที่ศาลตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 14 รวมตลอดถึงการกระทำ ทั้งที่รัฐธรรมนูญมาตรา 14 ไม่มีคำว่า "กระทำ" ว่าเป็นการแปรความเพิ่มเติมกฎหมาย ไม่ใช่วิธีตีความกฎหมายซึ่งการเพิ่มเติมกฎหมายเป็นสิทธิของสภาผู้แทนราษฎร ศาลไม่มีอำนาจที่จะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายได้ และการที่ศาลตีความคำว่า "ภายในบังคับของกฎหมาย" เป็นคำที่บัญญัติไว้ไม่ให้ออกกฎหมายย้อนหลัง มรว. เสนีย์ ปราโมช ไม่เห็นด้วย โดยกล่าวว่า มาตรา 14 เป็นแต่คำเตือนสติว่า บุคคลจะมีเสรีภาพก็จริง แต่สิทธิเสรีภาพของบุคคลมีขอบเขตจำกัดตามกฎหมาย ไม่ใช่บทบัญญัติที่ห้ามไม่ให้สภาผู้แทนราษฎรออกกฎหมายย้อนหลัง นอกจากนี้หากยอมรับว่า รัฐธรรมนูญมาตรา 14 เป็นบทบังคับที่ห้ามการออกกฎหมายย้อนหลังแล้ว ก็เท่ากับเป็นการจำกัดตัดทอนอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรเพราะเท่ากับยอมรับว่าสภาผู้แทนราษฎรสามารถออกกฎหมายอะไรก็ได้ แต่ห้ามออกกฎหมายย้อนหลัง^{๕๒}

ผลการลงมติ ปรากฏว่า มีผู้เห็นด้วยกับการบัญญัติมาตรา 17 ทวิ ด้วยคะแนนเสียง 68 : 23 คะแนน

สำหรับประเด็นที่สอง ศาลได้แสดงเหตุผลว่าศาลเป็นผู้มีอำนาจชี้ขาดให้กฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญเป็นโมฆะ 3 ประการ คือ

"...มาตรา 61^{๕๓} มิได้กล่าวว่าใครจะเป็นผู้มีอำนาจ แสดงว่ากฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญเป็นโมฆะได้ แต่ศาลฎีกาเห็นว่าศาลมีอำนาจแสดงได้ด้วยเหตุผล 3 ประการคือ ประการที่หนึ่ง ศาลเป็นผู้ใช้กฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 58^{๕๔} ฉะนั้นการที่จะดูว่าอะไรเป็นกฎหมายคือ เป็นกฎหมายที่ใช้ได้หรือไม่ ย่อมเป็นอำนาจของศาล เพราะถ้าศาลไม่มีอำนาจดู ศาลก็ย่อมไม่รู้ว่าอะไรเป็นกฎหมายหรือไม่เป็น และศาลจะดำเนินการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามกฎหมายได้อย่างไร ประการ

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า 1308 - 1316.

^{๕๓} มาตรา 61 ระบุว่า "บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ มีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญนี้ ท่านว่าบทบัญญัตินั้น ๆ เป็นโมฆะ"

^{๕๔} มาตรา 58 ระบุว่า "การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ท่านว่าเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินการตามกฎหมาย และในนามพระมหากษัตริย์"

ที่สอง การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญของเรา แบ่งอำนาจเป็นสามประเภทคือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ แต่ละอำนาจย่อมมีอำนาจยิ่งและกำกับเป็นการควบคุมกันอยู่ ซึ่งเป็นหลักประกันในความมั่นคง เมื่อสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีอำนาจทางนิติบัญญัติออกกฎหมายมาแล้ว ศาลซึ่งมีอำนาจฝ่ายตุลาการต้องปฏิบัติตามไม่ว่าศาลจะเห็นว่าการกฎหมายนั้นสมควรหรือไม่ก็ตามแต่ ในขณะเดียวกัน ถ้าสภาผู้แทนราษฎรออกกฎหมายมาไม่ถูกต้องกับรัฐธรรมนูญ หรือขัดกับรัฐธรรมนูญ ศาลก็มีอำนาจแสดงความไม่ถูกต้องนั้นได้ เหตุผลประการสุดท้าย ก็คือ เมื่อมีรัฐธรรมนูญ มาตรา 61 ไว้แล้วเช่นนี้ ก็จำเป็นต้องมีผู้มีอำนาจชี้ขาดว่ากฎหมายบทใดขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ มิฉะนั้น มาตรา 61 นี้จะไม่มีผลกฎหมายนั้นสภาผู้แทนราษฎรออกมาเอง จะกลับไปให้สภาผู้แทนราษฎรชี้ขาดว่าเป็นกฎหมายดีหรือไม่อย่างไรได้ จะว่าฝ่ายบริหารมีอำนาจชี้ขาดก็ไม่ได้ เพราะการวินิจฉัยกฎหมายไม่ใช่เป็นเรื่องของฝ่ายบริหาร เช่นนี้ใครเล่าที่จะมีอำนาจนอกจากศาล ศาลเป็นหน่วยที่ตั้งขึ้นไว้สำหรับให้ความยุติธรรม เป็นการบำบัดทุกข์ร้อนให้แก่ประชาชน บุคคลทั้งหลายย่อมหวังในความยุติธรรมของศาลเป็นที่ตั้ง และก็เมื่อมีบทกฎหมายอันออกมาตัดเสรีภาพและขัดต่อรัฐธรรมนูญเช่นนี้ จะไม่ให้ศาลมีอำนาจแสดงเพื่อให้ความยุติธรรมแก่บุคคลผู้เกี่ยวข้อง หรือทางศาลไม่ประสงค์จะเข้าไปวินิจฉัยถึงกิจการทางนิติบัญญัติ แต่ไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงได้ในกรณีเช่นนี้"^{๕๕}

การที่ศาลให้เหตุผลดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาว่า ศาลก้าวล่วงอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญของสภาหรือไม่ ดังนั้น ในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2489 นายกิจจา วัฒนสินธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ยื่นญัตติให้สภาตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 61 และมาตรา 62 ซึ่งมีข้อความว่า

"เนื่องด้วยศาลฎีกาได้พิจารณานิพากษาคดีอาชญากรรมสงคราม เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2489 ซึ่งก่อให้เกิดความสนเท่ห์แก่ประชาชนทั่วไปว่า ศาลได้ก้าวล่วงเข้ามาในวงเขตอำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นอำนาจ

^{๕๕} คำให้การต่อศาลอาชญากรรมสงครามของ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาภิศย์ทิพวาทา และนายทวี บุญยเกตุ, หน้า 142 - 143.

ของสภาผู้แทนราษฎร คำพิพากษาลงฉบับนี้ นับเป็นฉบับแรกที่มีปัญหาพาดพิงมาถึงอำนาจสภา จึงใคร่ขอประทานอนุญาตให้นำเข้าสู่ที่ประชุมสภาพิจารณาตีความรัฐธรรมนูญเพื่อถือเป็นบรรทัดฐาน และตัดปัญหายุ่งยากที่จะมีขึ้นในโอกาสต่อไปคือ

1) มาตรา 61 บัญญัติว่า "บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ ท่านว่าบทบัญญัตินั้น ๆ เป็นโมฆะ" ปัญหาที่ว่าศาลจะมีอำนาจวินิจฉัยความสมบูรณ์ของกฎหมายได้เพียงไร หรือไม่

2) มาตรา 62 ที่บัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จะเป็นการตัดอำนาจไม่ให้ศาลตีความด้วยหรือไม่"⁵⁶

นายกิจจา วัฒนสินธุ์ ให้เหตุผลว่า การที่ศาลฎีกาได้พิจารณาพิพากษาคดีอาชญากรรมสงคราม โดยมีความเห็น 2 ประการคือ ประการแรก กฎหมายอาชญากรรมสงครามซึ่งมีบทบัญญัติให้บังคับย้อนหลังก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินั้นเป็นโมฆะ เพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 14 และ 61 อีกประการหนึ่ง ศาลฎีกาอ้างว่าการตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา 62 นั้นไม่เป็นการตัดอำนาจศาลฎีกาไม่ให้ตีความซึ่งการที่ศาลฎีกาวินิจฉัยเช่นนั้น มีข้อพาดพิงมาถึงการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยในระบอบการปกครองประชาธิปไตย ซึ่งตนถือว่าคำพิพากษากฎีกาลงฉบับนี้มีผลเท่ากับเป็นการเขย่าอำนาจอธิปไตยให้สั่นคลอน และมีผลกระทบกระเทือนถึงการปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญ การที่ตนเสนอญัตตินี้ ไม่ใช่จะมีเจตนาอาฆาตมาดร้ายต่อจำเลยในคดีอาชญากรรมสงคราม แต่เป็นการเสนอด้วยความบริสุทธิ์ใจ และหากมีการอ้างถึงคำพิพากษาก็เป็นเพียงคำกล่าวประกอบประเด็นในญัตติที่เสนอมานี้ ไม่ใช่มาติชม หรือวิจารณ์คำพิพากษาของศาลฎีกา แต่ที่เสนอมาก็ด้วยความจำเป็นเพื่อความมั่นคงของการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ⁵⁷

⁵⁶ไพโรจน์ ชัยนาม, รัฐธรรมนูญบทกฎหมายและเอกสารสำคัญในทางการเมืองของประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519), หน้า 63.

⁵⁷รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 20/2489 (สามัญ) สมัยที่ 2 ชุดที่ 4 วันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2489, หน้า 1033.

การที่ศาลตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 14 รวมตลอดถึงการกระทำทั้ง ๆ ที่รัฐธรรมนูญมาตรา 14 ไม่มีคำว่ากรกระทำ นายกิจจา วัฒนสินธุ์ เห็นว่าเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และศาลได้ล่วงล้ำเข้ามาในอำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นของสภาผู้แทนราษฎร จึงควรที่จะได้พิจารณากันให้ถ่องแท่ว่า การที่ศาลตีความเช่นนั้น มีอำนาจตีความได้เพียงใด ซึ่งตนเห็นว่าศาลไม่ควรตีความให้นอกเหนือไปจากนั้น เพราะศาลเป็นเพียงคณะบุคคลที่ประกอบขึ้นเพียงสองถึงสาม หรือสี่ถึงห้าคน ความคิดเห็นของบุคคลมีโอกาสดิคนพลาดได้ ดังนั้น ตนจึงเห็นว่า การตีความในบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนั้นย่อมเป็นอำนาจของสภาเท่านั้น ผู้ใดจะตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่ได้^{๕๕}

ผลที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ลงมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วย อดีต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และอดีตประธานศาลฎีกากับผู้เชี่ยวชาญทางนิติศาสตร์ (ไม่ใช่ตุลาการหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อความยุติธรรม) รวมทั้งสิ้น 7 นาย^{๕๖} คือ เจ้าพระยาพิชัยญาติ เจ้าพระยามหิธร พระยานิติศาสตร์ไพศาล พระยาวิกรมรัตนสุภาห พระยานลราชสุวัจน์ พระยาเทพวิฑูร และนายนิชาญ บุลยง

คณะกรรมการวิสามัญได้เสนอความเห็นต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 สรุปความเห็นได้ว่า

"(ในมาตรา 61) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ มีข้อความแย้งหรือขัดกับรัฐธรรมนูญไม่ได้เพราะ จะต้องถือว่าเป็นโมฆะใช้บังคับไม่ได้ ซึ่งในกรณีที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มีข้อความขัดแย้งจนไม่มีข้อสงสัยแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งใช้กฎหมายบังคับ อาจลงความเห็นได้ว่า บทกฎหมายนั้นเป็นโมฆะหรือไม่ แต่ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องตีความในรัฐธรรมนูญแล้ว ในการที่จะวินิจฉัยว่าบทกฎหมายใดมีความแย้งหรือขัดกับรัฐธรรมนูญบทนั้น ๆ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งใช้กฎหมายย่อมจักต้องขอให้สภาผู้แทนราษฎรตีความหมายแห่งรัฐธรรมนูญเสียก่อน ตามมาตรา 62

ส่วนคำว่า "เด็ดขาด" ตามมาตรา 62 (ซึ่งระบุว่า "สภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้")

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า 1034 - 1036.

^{๕๖} แต่มาปฏิบัติหน้าที่ได้เพียง 5 นาย คือ พระยานิติศาสตร์ไพศาล พระยาวิกรมรัตนสุภาห พระยานลราชสุวัจน์ พระยาเทพวิฑูร และนายนิชาญ บุลยง

อาจมีความหมายได้ 2 ประการ คือ

ก) ในกรณีที่มีข้อพิพาทโต้เถียงกัน ถึงความหมายแห่งบทบัญญัติใด ในรัฐธรรมนูญแล้ว สภาผู้แทนราษฎรย่อมเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดและในที่สุด ที่จะตีความหมายแห่งบทบัญญัตินั้น ๆ พนักงานเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ไม่พึงถูก ตัดเสียดังอำนาจที่จะตีความหมายนั้น ๆ เมื่อเกิดความจำเป็นขึ้น แต่ สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ชี้ขาดในที่สุด และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ชี้ขาด ตีความเป็นประการใดแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่อื่นจำต้องปฏิบัติตาม

ข) อำนาจตีความแห่งรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจเฉพาะโดยลำพังของ สภาผู้แทนราษฎร ผลก็คือว่า ในทางบริหารก็ดี ในทางตุลาการก็ดี หรือ ในทางอื่นใดก็ดี เมื่อเกิดความจำเป็นต้องตีความแห่งข้อความใดใน รัฐธรรมนูญแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่อื่นใด (เช่น ศาลยุติธรรม เป็นต้น) ควรงดการพิจารณาตัดสินไว้แล้วขอให้สภาผู้แทนราษฎรตีความหมายเสีย ก่อน และควรปฏิบัติตามคำตีความของสภาผู้แทนราษฎรที่ให้มา

คณะกรรมการได้ลงความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า ความหมายของ คำว่า "เด็ดขาด" นั้นเป็นอย่างไรในข้อ ข) กล่าวคือเป็นอำนาจเฉพาะ โดยลำพังของสภาผู้แทนราษฎรแต่ผู้เดียวที่จะตีความแห่งรัฐธรรมนูญ (ซึ่ง เป็นการลงความเห็นตามความตั้งใจของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ) "๕๐

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติรับรองความเห็นของคณะกรรมการ วิสามัญโดยพร้อมเพรียง ส่วนคำพิพากษาของศาลฎีกานั้นให้ถือว่าถึงที่สุดไป

4.3.3 ผลกระทบต่อพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม

ภายหลังจากที่ศาลฎีกาได้พิพากษาคดีอาชญากรรมสงคราม ให้เป็น โมฆะแล้ว นายประมวล กุลมาตย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชุมพรได้เสนอร่าง พระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488 พุทธศักราช 2489 ในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2489 โดยให้เหตุผลว่า พระราชบัญญัติอาชญากรรม สงคราม ขัดกับรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุด จึงไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย^{๕๑} แต่

^{๕๐} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 35/2489 (สามัญ) สมัย ที่ 2 ชุดที่ 4 วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2489.

^{๕๑} รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 19/2489 (สามัญ) สมัย ที่ 2 ชุดที่ 4 วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2489, หน้า 1001.

เนื่องจาก นายกิจจา วัฒนสินธุ์ ได้ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 61 และ 62 นายประมวล กุลมาตย์ จึงขอให้เลื่อนร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ออกไป เพื่อที่จะได้ตีความรัฐธรรมนูญดังกล่าวก่อน พระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามได้ถูกเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2489 แต่เนื่องจากการตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 61 และ 62 สภาผู้แทนราษฎรลงมติให้มีการตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาก่อน แล้วจึงรายงานเข้ามายังสภา ดังนั้น นายปรีดี พนมยงค์ นายกรัฐมนตรีจึงขอให้พระราชบัญญัติฉบับนี้ออกการพิจารณาไว้ก่อนจนกว่าคณะกรรมการวิสามัญจะได้มีการตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 61 - 62 เสียก่อน

การพิจารณายกเลิกพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488 จะได้กระทำอีกครั้งในเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2494 โดยข้อเสนอของกระทรวงกลาโหม^{๕๒} ซึ่งจอมพลป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นผู้พิจารณา คณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาล หากทางรัฐบาลมีนโยบายที่จะยกเลิกก็เลิกได้ จึงควรที่จะให้คณะรัฐมนตรีพิจารณามากกว่า อย่างไรก็ตาม หลวงจรัญเนติศาสตร์ ได้ตั้งข้อสังเกตว่าพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม มีวัตถุประสงค์ไปในทาง anti aggressor หากยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับนี้เสีย มันกลายเป็นว่าเราเลิก anti aggressor เสียแล้วหรือ^{๕๓} อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏว่าได้มีการพิจารณายกเลิกพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามอีกเลย จนกระทั่งในวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2510 พล.ท. ไสว ดวงมณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี) ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม เนื่องจากเห็นว่าพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488 ได้บัญญัติให้ความผิดคดีอาญามีย้อนหลัง เป็นกฎหมายที่ขัดรัฐธรรมนูญ ไม่เป็นธรรมแก่ทหาร และ

^{๕๒} ในขณะนั้น จอมพลป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

^{๕๓} กองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศ , WW 2/3: 4 5 การพิจารณายกเลิกพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. 2488.

คณะที่มีหน้าที่ป้องกันประเทศชาติ^{๕๔}

ในบันทึกหลักการ และเหตุผล ประกอบร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามได้กล่าวถึงพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ผิดหลักการที่ดี^{๕๕} คือ

- บัญญัติให้เป็นความผิดอาชญากรรมย้อนหลังไปเกือบไม่มีวันสิ้นสุด เช่น การทำผิดสมัยกรุงศรีอยุธยาหรือก่อนนั้น ก็อยู่ในความหมายของพระราชบัญญัตินี้
- บัญญัติเพื่อเจตนาฟ้องอดีตนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารสูงสุดกับพวกซึ่งไม่เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ฟ้องศาลเช่นนั้น
- เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังปรากฏตามคำพิพากษาฎีกาที่ 2/2489 , 4/2489
- บรรดาทรัพย์สินสมบัติส่วนตัวของผู้กระทำผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น และให้เพิกถอนสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีกำหนดสิบสองปีนับแต่วันพ้นโทษ
- บรรดาทหาร ตำรวจ หรือพลเรือนที่เข้าร่วมสงครามจะเป็นตัวการหรือสมรู้ก็ตาม อาจตกเป็นความผิดอาชญากรรมสงครามได้โดยไม่รู้ตัว ทำให้ทหาร ตำรวจ หรือพลเรือนมีความหวั่นวิตกในการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันราชอาณาจักร จะเป็นผลเสียหายส่วนรวมของประเทศชาติได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๕๔}รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ทำหน้าที่นิติบัญญัติ) เล่มที่ 10 ครั้งที่ 234/2510 วันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2510, หน้า 494.

^{๕๕}เรื่องเดียวกัน, หน้า 495.

สมาชิกสภาข้าราชการราษฎรรมณู ได้ตกลงรับหลักการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ พล.ท.ไสว ดวงมณี เสนอให้คณะกรรมการทหาร^{๕๕} เป็นผู้พิจารณาแปรญัตติ ผลปรากฏว่าไม่มีผู้แปรญัตติ คณะกรรมการทหารจึงเสนอร่างพระราชบัญญัติตามร่างเดิมโดยไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติม

ในวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2510 คณะกรรมการทหารเสนอร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชอำนาจการสงคราม พุทธศักราช 2488 ที่ได้ผ่านการแปรญัตติแล้วเสนอต่อสมาชิกสภาข้าราชการราษฎรรมณู เพื่อพิจารณาในวาระที่ 2 และ 3 ผลที่ประชุมลงมติให้ประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายได้จึงเป็นอันยกเลิกพระราชบัญญัติอำนาจการสงคราม พุทธศักราช 2488

^{๕๕} คณะกรรมการทหารประกอบด้วย

1. พล.ร.อ.หลวงชำนาญอรุณฤกษ์	ประธานกรรมการ
2. พล.อ.ครวญ สุทธานินทร์	กรรมการ
3. พล.ร.อ.จรรยา เฉลิมเตียรณ	กรรมการ
4. พล.ท.จำเป็น จารุเสถียร	กรรมการ
5. พล.อ.อ.บุญชู จันทรุเบกษา	กรรมการ
6. พล.ร.อ.สนอง ธนศักดิ์	กรรมการ
7. พล.อ.หลวงสวัสดิ์กลยุทธ	กรรมการ
8. พล.อ.อ.สวัสดิ์ พรธานี	กรรมการ
9. พล.ต.ขุน เสนาทิพ	กรรมการ
10. พล.ท.อัมพร จินตกานนท์	กรรมการ
11. พล.อ.เกษม ลีวีระ	เลขานุการกรรมการ

รายงานการประชุมสภาข้าราชการราษฎรรมณู (ทำหน้าที่นิติบัญญัติ) เล่มที่ 10 ครั้งที่ 235/2510 วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2510, หน้า 526 - 527.